Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Faustina Galdos Zubia

Arrasate, Gipuzkoa (1931)

Aurkibidea

Biografia

Bedoña auzoko Artazubiaga baserrian jaio zen. Auzoko sakristauarenera joaten ziren irakurtzen ikastera eta doktrina apaizarekin ikasten zuten. Bederatzi urtera arte Bedoñan ikasi zuen; harrezkero Arrasatera jaisten ziren oinez. Gurasoak oso kontalariak zituen eta berak ere haiengandik ikasi zuen. Hainbat kantu, ipuin eta pasadizo kontatzen ditu egindako grabazioetan.

Zintak

ARR-007

- **Proiektua**: Arrasateko haur kantak eta jolasak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Data**: 2005-02-10
- **Iraupena**: 60 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane

ARR-008

- **Proiektua**: Arrasateko haur kantak eta jolasak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Data**: 2005-02-10
- **Iraupena**: 60 min
- **Euskarria**: MiniDV
- **Kodifikatzailea**: Alberdi Bilbao, Itziar
- **Transkribatzailea(k)**: Agirrebeña, Aintzane

ARR-032

- **Proiektua**: Dialektologia-EHU
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Garro, Eneritz
- **Data**: 1996-01-01
- **Iraupena**: 7 min
- **Euskarria**: Audio Analog
- **Emalea**: Zuazo Zelaieta, Koldo

Pasarteak

1. Lehenagoko ahozko transmisioa

- **Erref**: ARR-007/001
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:01:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Kultur transmisioa

Laburpena:
Bizimoduaren aldaketa. Lehenago ahozkotasunak zuen garrantzia. Afalostean, arrosarioa errezatu eta ipuinak kontatzen ziren.

2. Trapu zaharrekin egindako kopinak (panpinak)

- **Erref**: ARR-007/002
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 00:01:15. **Bukatu**: 00:01:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetan jolasik ez. Kopinak (panpinak) trapu zaharrekin egiten zituzten.

3. 'Harri leunke', harriekin jolasten zuten

- **Erref**: ARR-007/003
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:01:50. **Bukatu**: 00:03:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Harri leunekin ere jolasten zuten. 'Harri leunke'.

Transkripzioa
- Eta gero besteik? Ba, gero harri-leunke. Harri leunek zien, porejenplo, etxien plato bat-edo politta, gustetan jakuna, ez dakitzu? Dibujua daukiena. Eta apurketan zanien taza bat edo holan hareik ondio apurtu gehixao. Ta gero holan, hartu eskuan, hamen ifini, ta "ti-ta", holan. Eta han hartzen bazauen bestaldera, [...]. Ta gero bestiek irabazten bazauen —ez dakit hiru bider edo zenbat zan, ya ahaztuta daukat— eta emuten euskun, ba, bestiek emun ein bihar. Ta zatarrenak apartetan ibiltzen gitzen emutekua zanien.
- Eta horri zelan esaten zetsazuen?
- Harri-launke.
- Eta, orduan, ze zan? Airera bota ta...?
- Harri-leune, ta ifintzen [zeun] hemen esku barruan. Esku barruan ifini, ta gora bota "tink!" ta gero esku gaiñian. Bai, holan.
- Eta zeiñek irabazten zeban?
- Ba, bueno, suertia aukenak edo abillenak, abilidade gehixen eukenak.
- Baiña ze geratu bihar zan, esku gaiñian...?
- Esku gaiñien geratu biher zan eta "cara o cruz" be, zeatik baueken dibujua politta, ta gora geratu, ba, klaro, irabazi eitten euen. Ta gero bestiek emun ein bihar, ta gero bestiek, ba, zatartxuauek, eukenik zatarrena. Nik, behintzat, holan eitten nauen ta beste batzuk be... Beste batzukandik ikasiko nauen.

4. Umetako jolasak: tortoloska, alebi-alebika, pote-poteka

- **Erref**: ARR-007/004
- **Iraupena**: 0:01:30. **Hasi**: 00:03:05. **Bukatu**: 00:04:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetako jolasak: tortoloska; alebi-alebika; pote-poteka. 'Pote-pote, txakur txokolate...'.

Transkripzioa
- Eta gero, ba, lehenaoko jolasak zien: tortoliska —"tabas" esaten jakona, tortolisak—, alebi-alebika —alebi-alebi—, pote-poteka... Pote-poteka ze

izeten zan? Pote baten —tomate potia edo holan, ezta? Horrek gauzok— sartu harri txikitxuak barruen, ha maspildu muturrien ez zeixen urten harrixak, ha bota urrin eta gero bestiek gorde. Ba, ya kuadrillie juntetan gitzen ta harek bestiek gorde. Ta gero, haren potien billa juaten zan ha, ta potien bille juaten zanien, ya etorten zanien, bota euen lekutik holan joten zan harrixa, ta "Pote-pote". Ta "Pote-pote, txakur txokolate. [Alabako baltza], Martin ipurdi-baltza" ta holako gauzak! Eta, bueno. Gero, klaro, "Han!..." "Pioporla" edo ez dakit zela zan be, e! Holakon bat esaten [gontsen]. Danak ikusi ein biher zien, ta gero barriro potera fan ta barriro "taka-taka" jo ta barriro beste bat hurrengo. Eta hari topetan zauenien eta esaten otsezunian bere izena, bueno, ya hak ez... ha... erretirua. Ta gero beste bati. Eta, klaro, bixen bittartien beste oste batetik hartzen baotsuen etorritta potie, berriro barrixen barri ein biher zauen.

5. Garizuman txirikilarekin jolasten zuten

- **Erref**: ARR-007/005
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:04:35. **Bukatu**: 00:06:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Garizuman, txirikilarekin jolasten zuten. Jolasaren inguruko azalpenak.

6. 'Alebi-alebika' jolasa eta kanta

- **Erref**: ARR-007/006
- **Iraupena**: 0:00:45. **Hasi**: 00:06:55. **Bukatu**: 00:07:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Alebi-alebika. 'Alebi, txakurrak buztan bi...'.

7. Umetako jolasak: 'Azkenka'

- **Erref**: ARR-007/008
- **Iraupena**: 0:00:25. **Hasi**: 00:08:15. **Bukatu**: 00:08:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetako jolasak: 'Azkenka'.

Transkripzioa
- "Azkenka" zan: ba, holan kontetan zittuen ta "zuri toketan jatzu". Ta ein biher auen fan ta bati ikutu ta "azken!". Eta bestie ihesi. Ta hankaik bizkorrenak eukenak, ba, ez euen iñok be harrapetan. Eta [mamo] samar

euena, ba, "azken", ta gero bera, ta danei jarraika errebentaute. Ta, ba, holakotxiek, holakotxe gauzak.

8. Esnea saltzera, kalera; nesken hezkuntza

- **Erref**: ARR-007/009
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:08:40. **Bukatu**: 00:10:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako lanak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Dotrina

Laburpena:
Umetako bizimodua. Esnea saltzera Arrasatera joaten ziren goizetan asto gainean. Bedoñan, Sakristauarenera joaten ziren irakurtzen ikasi arte. Abadearekin dotrina ikasten zuten. Nesken hezkuntzak ez zuen garrantzi gehiegirik izaten.

9. Artazubiaga baserriaren historia

- **Erref**: ARR-007/010
- **Iraupena**: 0:03:20. **Hasi**: 00:10:20. **Bukatu**: 00:13:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Artazubiaga baserrian jaiotakoa da. Baserriaren historia kontatzen du. Artazubiagako kondearen nondik-norakoak.

10. Amak kontatutako ipuinak; bizimoduaren aldaketa

- **Erref**: ARR-007/011
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:13:40. **Bukatu**: 00:15:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:
Amak kontatzen zituen ipuinak; gauza asko galdu egin dira. Lehenagoko bizimodua eta oraingoa. Emakumeen egoera.

11. Ahozkotasuna; gurasoak kontalari finak

- **Erref**: ARR-007/012
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:15:20. **Bukatu**: 00:18:20

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Ahozkotasunaren garrantzia etxeetan. Aita eta ama biak ziren oso kontalariak; ama batez ere. Ama oso fededuna zen. Gurasoen mentalitatea.

12. Elizaren indarra gizartean; bederatziurrenak, pazkoakoa...

- **Erref**: ARR-007/013
- **Iraupena**: 0:02:10. **Hasi**: 00:18:20. **Bukatu**: 00:20:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna

Laburpena:
Elizaren indarra gizartean. Astero-astero konfesatu beharra. "Nobenak", "Primer viernes"ak, etab. Garizuman fraideak etortzen ziren sermoiak ematera. "Pazkoakoa".

13. Abadeen sermoiak, gogorrak

- **Erref**: ARR-007/014
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 00:20:30. **Bukatu**: 00:22:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Erlijioaren inguruko kontuak. Mezara joatea derrigorrezkoa zen. Abadearen sermoiak, oso gogorrak. Diziplina handia.

14. Mezak; bezperak; sermoiak

- **Erref**: ARR-007/015
- **Iraupena**: 0:03:00. **Hasi**: 00:22:35. **Bukatu**: 00:25:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Baserria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Igandeetan egiten zituzten lanak. Goizean goiz mezara joan eta ondoren kalera joaten ziren esnea banatzera; edo etxeko lanak egin behar; etab. Gurasoak meza nagusira joaten ziren. Mezak nolakoak izaten ziren. Igande arratsaldetan, "bezperak" egoten ziren. Sermoiak.

15. Elizaren indarra gizartean

- **Erref**: ARR-007/017
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:27:45. **Bukatu**: 00:28:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Elizaren indarra gizartean.

16. Elizaren indarra; auzoko baten kontuak

- **Erref**: ARR-007/018
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:28:35. **Bukatu**: 00:29:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Auzoko gizon baten inguruko kontua. Elizara ez joatearen inguruko kontuak.

17. Bizimoduaren aldaketa; elizarekin lotutako ohiturak

- **Erref**: ARR-007/019
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:29:35. **Bukatu**: 00:31:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Etxean entzundako ipuinak. Arimen inguruko pasadizoak. Aramaitako kanpaia entzun eta etxera joan behar izaten zuten. Aurreko belaunaldien bizimodua oraindik gogorragoa zen. Gurasoek ikusten zuten bizimodu-aldaketa.

18. Lehenagoko bizimoduaren inguruko kontuak

- **Erref**: ARR-007/022
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:36:00. **Bukatu**: 00:37:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Arropa eta oinetakoak
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:
Lehenagoko bizimoduaren inguruko azalpenak. Aitak egunkaria irakurtzen zuen. Oinetakoak, abarkak.

19. Lehenagoko bizimoduaren inguruko azalpenak

- **Erref**: ARR-007/023
- **Iraupena**: 0:00:55. **Hasi**: 00:37:50. **Bukatu**: 00:38:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:
Lehenagoko bizimoduaren inguruko azalpenak.

20. Sakristauanean ikasten zituztenak

- **Erref**: ARR-007/024
- **Iraupena**: 0:03:20. **Hasi**: 00:38:45. **Bukatu**: 00:42:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala

Laburpena:
Sakristauanera joaten ziren irakurtzen ikastera. "Katona" ikasten zuten bertan. "Fleurixe" eta "manuskritue".

21. Eskolara oinez; bideen egoera

- **Erref**: ARR-007/025
- **Iraupena**: 0:01:40. **Hasi**: 00:42:05. **Bukatu**: 00:43:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Bideak
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:
Dotrina euskaraz ikasi zuen lehenengo; gerora erdaraz ere ikasi behar izan zuen. Bederatzi urtera arte Bedoñan ikasi zuen; harrezkero Arrasatera jaisten ziren oinez. Bideak nolakoak ziren.

22. Medikua auzo guztietara

- **Erref**: ARR-007/026
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:43:45. **Bukatu**: 00:44:50

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Medikuak eta sasimedikuak

Laburpena:
Aretxabaletako auzoak. Medikua auzo guztietara joaten zen.

23. Ume jaioberrien inguruko ohitura eta esaerak

- **Erref**: ARR-007/027
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:44:50. **Bukatu**: 00:47:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak

Laburpena:
Haur jaioberria bataiatu gabe hiltzen bazen, "linbo"ra joaten zela esaten zuten abadeek. Emakumeak umea izan orduko etxekoek bataiatzera eramaten zuten.

24. Sinesmenak: elizakoak eramatea, konjurua...

- **Erref**: ARR-007/028
- **Iraupena**: 0:02:20. **Hasi**: 00:47:15. **Bukatu**: 00:49:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizkizunak eta otoitzak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Hiltzen zegoen gaixoaren etxera abadea joaten zen azken bedeinkazioa ematera, elizakoak eramatera. Kanpai desberdinak. Baserrietan konjurua ere egiten zuen abadeak, soroak bedeinkatzeko.

25. Olatak hilerrietara

- **Erref**: ARR-007/029
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:49:35. **Bukatu**: 00:51:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak

Laburpena:
Animako igandeetan olata eramaten zen hilerrietara.

26. Hilarriak eta hauen inguruko ohitura zaharrak

- **Erref**: ARR-007/031
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:51:25. **Bukatu**: 00:53:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Hilarriak nolakoak ziren; ohitura zaharrak.

27. Hildakoen inguruko ohitura zaharrak

- **Erref**: ARR-007/032
- **Iraupena**: 0:01:50. **Hasi**: 00:53:00. **Bukatu**: 00:54:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Eliza giroko ospakizunak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:
Hildakoen inguruko ohitura zaharrak.

28. Baserriko bizimodua; abereen inguruko azalpenak

- **Erref**: ARR-007/033
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 00:54:50. **Bukatu**: 00:57:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Baserria vs. Kalea

Laburpena:
Baserritarrak kalean nola ikusita zeuden. Baserriko bizimodua; abereen inguruko azalpenak. Hezkuntza.

29. Aitak bizitzaz zuen ikuspegia; elizaren indarra

- **Erref**: ARR-007/034
- **Iraupena**: 0:04:30. **Hasi**: 00:57:15. **Bukatu**: 01:01:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Iritziak » Bizitzarekiko ikuspegia

Laburpena:
Aitaren pentsaera; bizimoduaz zuen ikuspegia. Erlijioaren, abadearen indarra.

30. Elizakoak; arima salbatzea

- **Erref**: ARR-008/001
- **Iraupena**: 0:03:50. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:03:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Hiletak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak

Laburpena:
Elizakoak. Pertsona bat oso gaixorik zegoenean, abadea etxera joan eta gure Jauna ematen zion. Kandelak; jendea belauniko... Garai batean abadeari izaten zitzaion errespetua. Arima salbatzearen garrantzia.

31. Bataioaren garrantzia

- **Erref**: ARR-008/002
- **Iraupena**: 0:04:05. **Hasi**: 00:03:50. **Bukatu**: 00:07:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Sakramentuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Jaiotzak

Laburpena:
Bataioaren garrantzia. Jaioberriaren ama ez zen bataiora joaten; inudeak eramaten zuen. Aita puntako eta ama puntako zeintzuk izaten ziren. Berrogeialdia pasa eta ama-haurrak elizara joan behar ziren; abadeak bekatua kentzen zion amari. Umea izan eta hurrengo 40 egunetan emakumea ez zen teilapetik irten behar.

32. Umetako jolasak

- **Erref**: ARR-008/004
- **Iraupena**: 0:01:15. **Hasi**: 00:09:30. **Bukatu**: 00:10:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero berdintasuna

Laburpena:
Umetako jolasak: tortoloska; txorro-morroka. Neskak eta mutilak elkarrekin jolasean, baina gehiegi gerturatu gabe.

33. Eskola kontuak

- **Erref**: ARR-008/005
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:10:45. **Bukatu**: 00:12:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Eskolan, neskak alde batean eta mutilak bestean. Umekeriak. Abadearen haserreak eta zigorrak.

34. Umetako jolasak

- **Erref**: ARR-008/006
- **Iraupena**: 0:00:40. **Hasi**: 00:12:05. **Bukatu**: 00:12:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetako jolasak. Kopinekin jolasten zuten.

35. Umetako jolasak

- **Erref**: ARR-008/007
- **Iraupena**: 0:01:35. **Hasi**: 00:12:45. **Bukatu**: 00:14:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak

Laburpena:
Goiti-beherak. Asto-gainean. Zuhaitz-gainetara ere igotzen ziren.

36. Umetako kanta

- **Erref**: ARR-008/008
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:14:20. **Bukatu**: 00:15:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
Ganadu-zain. "Lai labero" kanta.

Transkripzioa
- Eta ganau-zain ta, igual, bata zelai baten eta bestie bestaldera, ta "Lai labero".
- Zer da hori?
- "Lai labero"? Ba, kantu bat. Ez dakitzu?

"Lai labero,

dibiri txa labero,
nun da ganau zaiñe?
Ganaue laboretan
da eperra kantetan,
usue landetan"

Ba, ez dakit, igual izeten zan, ba, igual eukiko [...] Joxe edo Pedro edo izena, ta:
"Pedro Etxebarrikok kaka fraketan!".

Ta holakoxiek. Holakotxiek. Eske...
- Zeuek asmautako...
- Bai, bai. Ba, guk be baten bati ikasiko [gutsen] ta... Bai. Ta holaxe.

37. Tortolosak

- **Erref**: ARR-008/009
- **Iraupena**: 0:03:05. **Hasi**: 00:15:10. **Bukatu**: 00:18:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Tortoloska zelan egiten zuten.

38. 'Atxia-motxia' jolasa eta kanta

- **Erref**: ARR-008/011
- **Iraupena**: 0:01:10. **Hasi**: 00:18:25. **Bukatu**: 00:19:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
'Atxia-motxia' jolasa eta kanta.

Transkripzioa
- Beste batzuk harri-launak. Harri-launak, ba, [...]. Eta bestie pote-poteka. Atxia-mutxia!
- Zelan zan hori?
- Hori? Holan, ifintzen [zotsun] atzamarrak, ezta? Hamar atzamar. Orduen, bestiek, ba, kuadrillan juntetan giñen, ifintzen [gittun] danok. Ta "atxie, mutxie...", bestiek, e? Zuk beste bati ein biher [eutsezun]; toketan jakonak, holan, txandan. Ta

"Atxie, mutxie, pirulin plan,
nere semie errotan,
errota txikiñien klin-klan.
Botikario, kalendario.
Hemen etxien zenbat hatz?
Hamar hatz.

Kosk ala pitz?"

Eta aguro erretirau ein biher [ittuzun], bestela ebaketan [baeutsun] bestiek "ta!". Eskuetatik obaketan eutsun. Ta aguro erretiraten [bazittuzun], ez [eutsun] obaketan. "Da!" han obaketan baeutsuen, kosk ala pit... Ta zan "kosk" hau, "taka", ta "pit" buelta azalari, hola emon. Eta klaro, "kosk" hoba izeten zan "pit" be baiño, zeatik "pitek" bueltan min gehixao emoten auen ta.

39. 'Atxia-motxia' jolasa eta kanta I

- **Erref**: ARR-008/012
- **Iraupena**: 0:00:30. **Hasi**: 00:19:35. **Bukatu**: 00:20:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
'Atxia-motxia' kanta baina beste letra batekin.

Transkripzioa
- Beste bat zan , baiña berdiña da, jolas berdiña da:

"Atxia motxian,
zesteran kotxien,
irrin-arran, kortatxo,
behin topau nuan erbitxo,
atara notsan ezkerreko begi gorri-gorritxo!"

Eta han be atzamarrak. Berdiña da, baiñe leku batzuetan eitten zan, modu baten kantetan zan, eta beste leku batzuetan beste modu baten. Eta hola.

40. 'Atxia-motxia' jolasa eta kanta II

- **Erref**: ARR-008/013
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:20:05. **Bukatu**: 00:21:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Iritziak » Antzinako bizimoduari buruzkoak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak

Laburpena:
'Atxia-motxia' kanta zenbat urterekin abesten zuten.

41. 'Anbo-atoka' umetako jolasa, kanta

- **Erref**: ARR-008/015
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:21:40. **Bukatu**: 00:25:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetako jolas eta kanta: 'Anbo-atoka'.

Transkripzioa
- Bata bestiei anbo-atoka.
- Zelan da hori?
- Anbo-atoka... anbo-ato, ba, kuadrillie jarten gitzen, neska ta mutil igual. Ta alde batetik mutillek edo neskak edo holan. Ebatu ta: "Anbo-ato, matarile-rile-rile". Oin ahaztute daukot. "Anbo-ato, matarile-rile-ron". Ta bestie etorten zan handik honutze pausuek eiñaz, ta: "¿Qué quiere usted? Matarile-rile-rile. ¿Qué quiere usted? Matarile-rile-ron". Gero, ba: "Escoja usted. Matarile-rile-rile. Escoja usted. Matarile-rile-ron". Ta "Escojo la señorita" edo "el señorito--gehixen gustetan jakona-- matarile-rile-rile...". Ba, esaten euena. Ta gero, aber... "Escoja usted. Matarile", ta gero "Escojo la señorita no se qué" ta gero bestiek esaten eutsen: "Pues, aquí le entrego a su hija..." edo "a su no sé qué. Matarile-rile-rile". Ta gero ha entregetan eutsen bata bestiei, berak eskojidu euena, ta gero, holan, "al corro de las patatas" moduan, ez dakitzu? "Artalataiko" moduen ein ta ha entregau. Ta atzenien, ba, bakarra geraketan zan.

42. 'Artalataiko' umetako jolasa, kanta

- **Erref**: ARR-008/016
- **Iraupena**: 0:01:00. **Hasi**: 00:25:10. **Bukatu**: 00:26:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
Umetako jolas eta kanta: 'Artalataiko'.

Transkripzioa
- A! "Artalataiko" beste bat da. "Artalataiko", holan, danai obatu... "Alabandaka" be bai.
- Ia, zelan da?
- "Artalataiko" zan alkarri obatu ta:

"Artalataiko, artalataiko,
artalataiko bolua.
Beria duala, beria duala
mundu guztiko jentia.
Artalarun andria
Soiñua jo ta dantzatu"

- Ba, holan. Guk...
- Ta horrek amaieria daka, baiña? Akordatzen zara osua?
- Guk? Guk eindakuak dira, guk eitten [gittuan] horrek.
- Zeuek asmautako kantuak dira?
- Asmaute... Guk... asmautekuek edo... Guk, holaxen, kuadrillan ikesi. Ba,

ikesi, han bata bestiei.
- Akordatzen jatzu horren amaieria zein dan?
- Artalataikuana?
- Bai.
- "Beria duala, beria duala mundu guztiko jentia. Artalarun andria, soiñua jo ta dantzatu". Ta gero, ez dakit nik hor akabetan dan. Hortik aurrera ez naz akordetan.

43. 'Alabandaka' umetako jolasa

- **Erref**: ARR-008/017
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:26:10. **Bukatu**: 00:27:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Umetako jolas eta kanta: 'Alabandaka'.

Transkripzioa
- "Alabandaka".
- "Alabandaka".
- "Alabandaka" zan... "Alabandaka", aber... Eske hainbeste urte die, zu! Hainbeste urte die! Lehenguek ahaztu ta oingorik ikesi ez. "Alabandaka" zan, paiñelo bat, paiñeluakin. Eta... ai! Zela zan hori? "Más o menos", ez dakitzu? Danak antzerakuek izeten zien. Eta... a! Aber... "Alabandaka"... Eukitten euen han batek pañelo bat, pañelua [honan]. Eta bestiek kuadrillan. Ez dakitzu? Kuadrillan egozenak fan ta "alabandaka", fan ta ha paiñelue zeiñi toketan jakon. Han, illeran. Bagenkixen zeiñi toketan jakon, ta toketan jakona fan eta pañelua hartzen. Ta, klaro, hartzen [...], igual gora jasoten otsun, ta gora jasoten otsunien, argi bazaoz, salto ein ta harrapau eitten dozu. Ta hurrengo bestaldera ta holan. "Alabandaka" hori zan. Ta beste jolasik... Etxetik, gaiñera, etxetik [...] ganauak zaindu ereitten oskun. Ha zan ona ha!

44. 'Atxia-motxia' jolasa eta kanta III

- **Erref**: ARR-008/018
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:27:35. **Bukatu**: 00:29:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
Atxia-motxia.

Transkripzioa
- Ha zan ona ha!
- Hau, "atxia-motxia" bi kantau dozuz. Kantauko destazuz berriz osorik?
- Berriz?
- Bai, eskuekin eitten ziranak.
- Bueno, zuk...

- Zu lasai [...]
- Eskuak danak igual...
- Bixak igualak dira gitxi gorabehera, baiña kantu [...]
- Bai. Gauz bost lagun, ezta? Igual, korruen bost lagun. Ta, bueno, danak ifini eskuak. Ta bat, batek ein bihar dau, bueno: "Atxian, mutxian..." Ikusi eitten die eskuak?
- Bai, bai, bai. Berdin da.
- Bestiek eitten dau, e?

"Atxia, mutxian, pirulin plan,
nere semia errotan,
errota txikiñien klin-klan.
Botikario, kalendario.
Hemen etxien zenbat hatz?
Hamar hatz.

- Eta, orduen, aguro erretirau eskuek, e! Bestela, harrapetan baotsun, "Kosk ala pitz"? Eta, klaro, lehen esan dotsutena, "kosk" min gutxiago eitten da: "taka!". Ta "pit" azalari buelta. Eta [horrek] min eitten [zeuen] ta, gaiñera, ganauaz [...], e!
- Eta beste bat zeuan, ez?
- Bestia, zelan zan? A! Hori, klaro, leku baten kantetan... Ba, zuk modu baten kantetan [...]. Beste bat:

"Atxien motxien,
zesteran kotxien,
irrin-arran, kortatxo,
behin topau nuan erbitxo,
atara nutsan ezkerreko begi gorri-gorri-txo!"

- Ta orduen, ba, eskuek harrapetan! Bai. Eta honek, holan, kantuek eta erdi-kantuek eta... Buu!

45. Lo-kanta

- **Erref**: ARR-008/019
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:29:20. **Bukatu**: 00:30:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
Ume txikiak lokartzeko kantak.

Transkripzioa
- Ume txikixeri ze kantu edo ze eitten jakuen? Holan, lokartzeko ta ze izaten zan?
- Aii! Enee... Ahaztuta dauket.
- Honek, "obatxua lo ta lo..."
- Bai:
"Dingilin dango Mariña,
Betik honelan bagiña,
Betik honelan izaterako
Poltsia [dogu] guk ariña".

- Ta beste bat:

"Dingilin dangolo, Maridurango,
ez egin basuan lorik,
bestelan, barrez, [aixeritxuek] jango zau
bildotsa zarielakuen".
- Eta... Ni kantuen hasten nitzenien, koiñatuk esaten osten: "Faustina, umie, zu kantuen hasten zaranien, umiek negarrez hasten dia, ez dakitzu kantuan ta". Eta berak be ez zekixen, baiña [neri] gutxiao.

46. 'Tiriki tiki tauki' kanta

- **Erref**: ARR-008/020
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 00:30:40. **Bukatu**: 00:32:05
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
'Tiriki tiki tauki' kanta

Transkripzioa
- ... zelan da? A!

Tiriki tauki-tauki mailluaren hotsa
Hamalau hargin baiño hobe da arotza.

- Ta hori be luziaue da, baiñe... Klaro, [ahaztu]... "tiriki-tauki-tauki". Beste bat:

Tiriki-tauki-tauki urunok eralgi...

- "Urunek eralgi" zien, urune lehenao bahien eralgi eitten zan finketako [ogixa eitteko]. Bahia.

...urunok eralgi,
ontza bat txokolate hamalau atsori.

- Entendidu dozu?
- Eta horrek musikia zekan?
- Ba! Ke ba! Hori musikarik barik, hori "rist-rast" kantau ta aurrera!
- Oseake, "tiriki-tiki-tauki..."

...urunok eralgi.
Ontza bat txokolate hamalau atsori.

- Atsuek andra zaharrak zien. Oin, lehen, gero, umerik eitten ez zeuenak ziela, baiña bueno. "Hamalau atsori".

Hamalau atso eta hamalau fikara...

- "Fikarak" die tazak. "Fikara". Ta, klaro, handik:

...txokolatia atarateko bildurraz ikara.

- Ontza bat txokolate hamalau atsoi... hamalau atsoi [eitten] badotsezu... Hamalau atso [baeukien] ta hamalau fikara, baiñe ontza bat txokolateaz, ba...

Hamalau atso eta hamalau fikara,
txokolatia atarateko bildurraz ikara.

47. Errezitatutako kanta

- **Erref**: ARR-008/021
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:32:05. **Bukatu**: 00:34:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
Errezitatutako kanta.

Transkripzioa
- Aber:

Udabarria dator, masusta, masusta,
estimatuko nuke emango bazusta.

Udabarria juan ta negua etorri,
alborako laguna nahi nuke ekarri.

- Baiñe hori hola be ez da... Eske ahaztute deuket. A!

Aitak emango baleust hamar hamaseiko
ezkonduko nitzake udabarrirako.

Udabarria juan ta negua etorri,
alborako laguna nahi nuke ekarri.

- Baiña hori be ez da... Ez dot ondo kantetan! Ez jat ondo gogoratzen!
- Luziagua da?
- "Tiriki-tauki-tauki...". "Udabarria juan ta negua etorri..."... A! Ez, "Amak...", "Aitak emongo baleust --izengo da-- ...hamar hamaseiko --hor hasiko da, pentsetan dot--, ezkonduko nitzake udabarrirako".

Udabarria juan ta negua etorri,
alborako laguna nahi nuke ekarri.

- Baiña da luziaua. Luziaua da.
- Sekula entzun barik nekan. Nahiz eta luziagua izan, behintzat zatitxo hori, ba...
- Bai, luziaua da hori, luziaua da. "Ama" be ez dakit hor ez dan sartzen. Amak dirua euki ez ta gero aittei eskatu. Hor, hor... Lehenengo amai ta amak ez daukela, ta gero aittei eskatu. "Aitak...", "Amak..."...
- "... emon baleust"...
- Baiña gero: "aitak emango baleust hamar hamaseiko --"Hamar

hamaseiko" ez dakit [...] ontzakuk edo ze izengo zien orduen-- ezkonduko nitzake udabarrirako".

Udabarria juan ta negua etorri,
alborako laguna nahi nuke ekarri.

- Baiñe ez dot dana... Hori, hori [...]...
- Zeoze falta da?
- Bai, hor falta die, edo erdixen, edo akaberan ta...

48. Amari ikasitako kantak

- **Erref**: ARR-008/022
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 00:34:40. **Bukatu**: 00:36:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak

Laburpena:
Markesaren alaba; Santa Genoveva kantak ez ditu ondo gogoratzen. Amari ikasitako kantak. Negu aldean amak asko kantatzen zuen.

Transkripzioa
- "Markesaren alaba" ta lehengunien esan notsune, "Sta Genoveva" ta horrek, oso ederki nekixen, baiña oin... Eske ahaztute deuket. Klaro, horrek [eitten zittuzun han] ta umetan ta gehixau, ba, kitto. Gehixau ez dittuzu... Baiña oso politto, ta danak. Oin "Markesaren alaba" nik hor radiua asko eukitten dot, eta hor kantetan dau, baiñe ez dau dana osorik kantetan. Niri amak, amak erakutsi oskun guri hori. Amak. Amak, bai. Amak bestela ez euen eukitzen denpora haundirik, baiña neguen, erropak-eta --ez dakitzu?--, izerak-eta apurtu eitten zien, ta ordun josi eitten zien, ta danak eskuetan. Eta harek, neguen kantuen-kantuen egoten zan, ta gu aman onduen neguen oso gustora egoten gitzan. Berak izareri [ipinkixek] edo erropak josixaz, edo gu beste zerbait [...], umiek aman onduen gustora. Eta hori, "Sta Genoveva"-na be bai eta honena be bai. Zelan da? Jesus!
- "Markesaren alaba".
- "Markesaren alaba".
- Eta hau, "Sta Genoveva", hasieria gogoratzen dozu, behintzat?
- Eske "Sta Genoveva"... Buff! Berba batzuk badakit, baiñe... Klaro, hori esaten euen historikue zala, e? Benetakue zala. Klaro, orduen danak benetakuek zien, e! Orduen danak benetakuek zien!

49. Santa Genoveva kanta

- **Erref**: ARR-008/023
- **Iraupena**: 0:06:55. **Hasi**: 00:36:00. **Bukatu**: 00:42:55
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak

Laburpena:
Santa Genoveva kanta. Ez du ondo gogoratzen letra baina kantaren edukia azaltzen du.

Transkripzioa
- Eta hau, "Sta Genoveva", hasieria gogoratzen dozu, behintzat?
- Eske "Sta Genoveva"... Buff! Berba batzuk badakit, baiñe... Klaro, hori esaten euen historikue zala, e? Benetakue zala. Klaro, orduen danak benetakuek zien, e! Orduen danak benetakuek zien! Esaten [...]: "Bai, pasautakue da hori, holaxen zan". Orduen, ba, santuek eta, ba, eitten zien milagruek eta danak esistiduten auen orduen.

Sta Genoveva nolakua zan hastera nua kantatzen,
horretarako laguntasuna berari diot eskatzen.

Sta Genoveva sortzetikan zan dukesa baten alaba,
kondiarekin ezkondu eta juan zan [Frente Mozalara].

[Frente Mozala] palaziua deitzen [zaio] jauregi
Horra kondea suertatua juatia agintari,
eskubidea utzi zitzaion bere maiordomoari.

"Maiordomoa zan Golo. Eta hor be... ya ez naz akordetan. "Eskubidea utzi zitzaion bere maiordomoari". Itxi etsen bere andrie zainketako. Bere eskuetan geratu zan. Bera juan zan, ba, horra frente hortara. Tokau jakon fatie, fan ein biher zan ta --oso andra gaupie ei zan-- eta estaduen itxitte, e? Euen andrie, estaduen euen. Ba, Golok esan eutsen baietz, berak zaindduko euela" .

Baiña Golo zan atrebitua,
benetakotzat egiten dio pregunta akusatua.

"Ba, klaro, relaziñuek eskatu otsen eta markesak, andriek, negau ein etsen. Eta klaro, harek ikusten euen bere burue galdute euena, ha etorten zanien gizona, "honek kontauko jutsek". Eta klaro, andrie ezkutau ein biher euen norabait. Eta holan..."

- Eske hori kontetan ta beste bat igual akordetan jat, ta gero haren billa fango naz ta ez jata akordauko.

"Eta gero, beste kriau batzuk zertu zittuen: "Bueno, horrenbesteko bat pagauko dotsuet -orduko dirue--, ta hau hil ein bihar dozue", soldau batzuei, beste soldau batzuei Golok. Hori maiordomuek. Eta itxi eutsen maiordomuek, abisetan eutsen kondiorri andrie bide txarretan ebillela. Eta esan eutsen, ba, bestiek ezin euela sinistu. Ta, ba, baietz. Baietz. Ta firmetan eutsen ta, ba, kitto, hareaz ez zala akordetan ta ez dakit ze, ta bueno, emun eutsen, hiltteko orduen. Berak emun eutsen ordenie holan baebil, andrie hil zeixela, bere andrie. Eta Golok ein euen, hartu zittuen bi soldau eta hiltteko. Eta esan eutsen Golok: "Bueno, horren begixek ekarri bihar dostezue. Hil ta horren begixek ekarri bihar dostezue". Bestela, klaro, ez [euen] sinistuko ta. Eta ya basomortora eruen euen."

- Hori, basomorto... Oso politte zan, sentimentala zan, e!

"Eta basomortora erun auen, eta emuten otsien, ba, soldauoi pena

haundixa emuten otsien hain andra guapia umetxuaz --umetxua be artien besuetan eroiela--. Hilttie oso pena haundixa emuten otsen. Alkarri begiketan ei eutsen ta hil, ta ezin hil, ezin ei euen hil. Ta hortaran, esan ei eutsien -ba, milagrue izan ei zan ha be--, hortan dabitzela: "Bai, gaur ezin geikek hil ta ez juau hil bihar", ta "Baiñe begixak eruteko esan joskuek, beronen begixek erueteko". Eta hortan dauzela, agertu zan ahuntze, ahuntze agertu zala. Milagrua han be. Eta esan ei eutsien, bueno, holaxen, ba..."

- Aiii... Que pena! Oso politte zan! Sentimena politte ta ez jat akordetan.

"Esan ei otsien, bueno, ba, ezetz, baiña juramentue eitteko, juramentue erain eutsen ez zala agertuko handik. Baekixala, baietz, bera han egongo zala, berak ez zittuela [galduko...]. Orduen, ahuntza hil euen. Ahuntzen begixek erun eutsien Goloi. Eta Golok, ba, sinistu euen, bueno, ba, hil euela. Hil euela, baiñe Sta Genoveva egon zan kueban, "en una cueva" umetxuorreaz. Eta beste ahuntz baten esniekin manteniduten zian, ahuntzen esniakin. Ahuntz bat faten [jakun], ta haritxi esnia batu ta ama-semiok bizi ziela ta, ba, ez dakit nik zelan biziko zian kobazuluen. Ta handik, etorri zanien zeretik, frentetik, bere kupuoi akabau euenien, etorri zanien, fan ei zien kazara. Baiña triste ei euen beti, triste gizonoi. Ta fan die kaballuokin, ba, "a cacería". Eta basomortue. Eta ikusi ei euen umetxo bat sartu zana kobara. "Ene ba!" Ta ha ez zala bitxua, ez dakitzu? Ez zala zera. Ha zala ume bat, pertsonia zala. Eta urten daue Sta Genoveva horrek eta, ba, klaro total... ba, "desconocida" ei euen, bera be ez ei euen emuten. Eta berak ezautu ei euen gizona. Gizonoi ezaute ei euen. Ta, ba, zelan edo zelan espliketan, baiña aber zelan ta zelan. Ta, ba, holaxe ta holaxe, ba, larrittu zienien edo [zerien] gizonai esan ta... Historixioi esan ei eutsien zelan. Ta zelako zerak, kalumniak ifini etsien berai eta bere gizona zelakue zan edo zein zan edo nora juan zan eta maiordomuek zelan zertu euen ta zer txarrien ifini euen. Ta, ba, zelan solduek, ta soldauei pena emun dotsiela hilttia ta zelan itxi zittuen. Bueno, ba, hartu, [itxurie], andrioi ta umioi ta erun ei zittuen etxera, bueno, palaziora. Ta Golo gero ez dakit, urketu ein euela, esei ein euela edo..."

- Baiña esaten doten moduen be ez, hori kantuen da oso politta. Baiña nik ahaztuta daukat. Ahaztuta, baiña nik ya, klaro...
- Hori amak kantatzen zeban?
- E?
- Amari ikasittakua?
- Hori amak. Ta "Markesaren alaba" be bai. Ta gehixau be bai. Ta "Markesaren alaba" oso konpleto-konpletue.

50. Kanta eta jolasak

- **Erref**: ARR-008/026
- **Iraupena**: 0:00:45. **Hasi**: 00:44:15. **Bukatu**: 00:45:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Ume txikiei abesten zitzaizkien kantak. Eskuekin egindako jolasa.

Transkripzioa
- [Eskuetan] ta holan, ez dakitzu? "Maro-marote --eta, ba, umia fijau eitten da; fijau eitten da atzamarretan, ez dakitzu? txikitxue dana--, eragiozu eskutxuorri, behin bateri ta behin besteari". Eske ez dakit, ez dakit. Eta, ba, horixe.

51. 'Txikitxo polit hori' kanta I

- **Erref**: ARR-008/028
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 00:45:40. **Bukatu**: 00:46:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
'Txikitxo polit hori' kanta.

Transkripzioa
- Bai, akordauko jat.
- Bai, beste bat be badao: "Txikitxo polit hori"...
- A!

Txikitxo polit hori, [zer] neure laztana,
katigatu ninduzun libria nintzana.
Libriak libre dira, zu ta ni katigu
Horrek eragiten du sarritan zizpuru.
Zizpuruak zizpuru, zu ta ni katigu.

52. 'Txikitxo polit hori' kanta II

- **Erref**: ARR-008/029
- **Iraupena**: 0:00:35. **Hasi**: 00:46:15. **Bukatu**: 00:46:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
'Txikitxo polit hori' kanta.

Transkripzioa
- Zelan da...?

Txikitxo polit hori nolan zera bizi?
Aspalditxuan, maitia, ez zutut ikusi.

- Hori umiena ez da, hori beste bat da. "Badakit zabiltzana"... Hori umieri kantetan jakon, baiñe...

Badakit zabiltzana nigandik igasi,
ez didazu ematen sentimentu gutxi.

- Baiñe ya... Horrek luziauek die, baiñe...

53. 'Dingilin-dangolon Mari Durango' kanta

- **Erref**: ARR-008/031
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:47:35. **Bukatu**: 00:48:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
'Dingilin-dangolon Mari Durango' kanta.

Transkripzioa
Dingilin-dangolon Mariña,
betik honelan bagiña,
betik honelan izaterako
poltsia dugu ariña.

Dingilin-dangolon Mari Durango
ez egin basuan lorik
bestela, barrez, axeritxuak jango zau
bildotsa zarielakuen.

- "Dingilin-dangolon, Mari Durango". Bata "Mariña" da, "betik honelan bagiña, betik honela izaterako poltsia dugu ariña". Ta bestia: "Dingili-dangolo, Mari Durango, ez egin basuan lorik, bestelan, barrez, axeritxuak jango zau bildotsa zarielakuen".

54. Umetako kantak

- **Erref**: ARR-008/033
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 00:49:30. **Bukatu**: 00:50:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
Umea altzoan edo hankalatraba zegoenean kantatzen zitzaizkion kantak.

Transkripzioa
- Umia piskat hasten danian espabilatzen eta hanketan-edo ipintzen dozunian-eta, jolasian, hemen, altzuan, zeoze...?
- A! Holan, zerien, "arre borriquito".
- Bai, zeoze kantatzen zenduen?
- Jarri hor, zerien, ta umiek, ez dakitzu? Ifini hor hankalatraba:

Arre borriquito, vamos a Belen...

- Obatu eskutxuetatik eta umiek pozik.

...que mañana es fiesta y el otro también.

-Ez dakitzu? Erdera nahastua. Hori euskera batua ez, erdi-erdera, erdi-euskeraz, ba...
- Baiña "Arre-arre mandako", bai...

Arre-arre, mandako,
gaur Panplonarako,
bixar Tolosarako
handik zer ekarriko?
Zapata ta gerriko.

- Ba, hori zuk be badakitzu, ezta?
- Ba, bai, entzunda, baiña... nausixeri.
- Eta gero besterik...

55. 'Andra Joxepa tronpeta' kanta laburra

- **Erref**: ARR-008/034
- **Iraupena**: 0:00:50. **Hasi**: 00:50:35. **Bukatu**: 00:51:25
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Ume kantak

Laburpena:
'Andra Joxepa tronpeta' kanta.

Transkripzioa
- ... akordauko jat.
- Seguru, seguru. "Andra Joxepa tronpeta" badakizu?
- A! Bai. "Andra Joxepa tronpeta, ate ostien gordeta". Bueno, bueno. Beste bat zan guk ikesi [geuna]:

Andra Joxepa tronpeta
kristoren zoragarri
jarri belaunbiko,
adora jesukristo.
Gure ortuen zer dago?

Azaburua loratzen.
Aitatxo, amatxo,
hurra, hurra, Pipitxo
Ala kinkillera, ala samurrera,
Teresa Etxebarriko jira beste aldera!

- Eta, ba! Hori, hori... nahiko [konpletoko] neuan.
- Eta beste bat...

56. Txutxurrutxuka gurdiarekin

- **Erref**: ARR-008/035
- **Iraupena**: 0:02:35. **Hasi**: 00:51:25. **Bukatu**: 00:54:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Erremedioak
- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
Txutxurrutxuka; gurdiarekin egiten zen jolasa. Behin jolas horretan zebiltzala mutiko batek min hartu zuen. Emakumeek etxean egin zioten sendaketa. Gurdiarekin jolasean kantatzen zen kanta.

Transkripzioa
- ... "Txutxurrutxuka" eitteko. Pentseizu, beste jolas bat. Beste jolas bat. Burdixa, badakitzu zer dan? "Carro", lehen esan dotena.
- Bai, bai, bai.
- Haga puntie eukitzen dau. Han haga puntie... Han makiña bat bider ibili nitzan. Jarri han puntan, ta han labakue eukitten euen. Ta hari labakuai obatu esku bixekin ta han puntan. Ta bestiek han atzekaldien. Ta han jarri beste hiru-edo, ta beste bat --atzekaldien beste haga bat luzie egoten zan-- hari... Ezpadie, luzieue; bestiek txikixek. Ta han pisue atzekaldien. Ta hari puntan euenai "dranga!" erein biher jakon. Ta harek erein deixela salto. Baeuket... Behin gure primo bat, jolasten bagebitzen, eta "bunba!" ta "bunba!". "Aiba!" ta hurrengokuen haundixaue. Ta "tra!" jo ta, klaro, eskapien euen goixen kapirixua ta [harek] kapirixuak [untzakatxon] bat-edo euki. Gerra denporie edo zan, gerraostie edo zan, ta ni justuen akordetan naz, baiña nausixauek ebitzen ta gu han inguruen juanda. Eta, klaro, buruan, pentseizu! Hasi zan odola darixola...! Badoiela kalera bera --kalekue zan, Mondraukue--, badoiela kalera. Andra danok hasi die jarraike mutikuorri! Buruen ein olixo errie --pentseizu, e!--, olixo errie, ba, [lumiaz], berakatzakin olixo errie desinfektetako. Ahal danik beruena. Mutikuoi kurriska baten! Enee, lehenauko... Lehenao etxien eitten zien kurak eta zerak.
- Eta hor, jolas hori eitteko, segiduan akordauko jatzu kantu...
- Eta gero hari kantetan jakon:

Txutxurrutxu maña,
bixar Santamaiña,
etzi Domu Santu.
Ama negarrez,
aitte dolorez,

abadie kantuen ta
umie zuluen.

57. Eskuekin ume txikiei egiten zaien jolasa

- **Erref**: ARR-008/037
- **Iraupena**: 0:00:30. **Hasi**: 00:54:15. **Bukatu**: 00:54:45
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Jolasak

Laburpena:
Eskuekin ume txikiei egiten zaien jolasa.

Transkripzioa
- Ipuiñen bat, halan, arrautzena edo... "honek...". Holako zeoze?
- A! Bai, hori banekixen, ikesitta nenguen:

Honek arrautzie ekarri,
honek zartakiñia etara,
honek ifini,
honek probau,
ta honek potolo-potolouonek dana jan.

- Hori? Holan? Hori esan gura zeuen?
- Bai, bai, bai. Gaiñera, hori, ez? Batetik bestera, ba, aldatu eitten dira piskat...

58. Izotz-garrangekin jolasean

- **Erref**: ARR-008/039
- **Iraupena**: 0:02:05. **Hasi**: 00:55:15. **Bukatu**: 00:57:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Euskara » Lexikoa
- Natura » Meteorologia

Laburpena:
Umetako kontuak. Neguak gogorrak izaten ziren. Izotz-garrangak eta "xirixolak" urtero-urtero egoten ziren baserrian.

59. Gabonak

- **Erref**: ARR-008/040
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 00:57:20. **Bukatu**: 00:59:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

- Baserria » Baserriko lanak » Garia

Laburpena:
Gabonak nola ospatzen zituzten. Kapoia, turroiak, konpota... Gariak erein eta "galafaria" egiten zen. Erregenetan behar ziren gauzak oparitzen zizkieten. Orduan ez zuten kantatzen Gabonetan.

60. Jaiak, dantzak

- **Erref**: ARR-008/041
- **Iraupena**: 0:03:16. **Hasi**: 00:59:14. **Bukatu**: 01:02:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika
- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda

Laburpena:
San Nikolas; Santa Ageda. Santa Agedako plazatxoan hiru korro egoten ziren dantzan, hiru soinujolerekin. Arrasaten Santo Tomas egunean bost korro ere ezagutu izan ditu.

Transkripzioa
-Eta San Nikolasetan edo?
-Ez, horrek harrezkerokuek diez e!
-Horrek berandukuau dia?
-Bai, gure denporan ez. Ez, horreik ya ni haundi ein ta gero be Mondrauen ta be, aurretik ez, eske Santa Ageda bakarrik akordetan naz, Santa Agedak bai. Bai, edurretan kabau ezindde iguel mutillek, ez dakitzu? Klaro bidiek egoten zien horrenbesteko alturakue, alturan edurra eta ha kabau ein biher zan /bizan/. Oin samur batzen daue fan ta automobilekin, baiña orduan Santa Agedatan, baiña edurrek haundixek egoten zien. Etorten gintzen hona Santa Agedara, Santa Agedan ni hiru korro ezautute nau. Santa Agedako plazatxuen hiru soiñu-joilla eta hiru korruek ta klaro baten eitten gauenien, dantzan eitten gauenien, hori akabau eitten zan, ha akabetan gauenien beste aldera, baiña dantzan eitteko amorraketan egoten gintzen. Dantzan agarraue edo hemen sano-sano. “Dantzan eingo dogu /eingu/?”. Ta hurrengo sueltu joteko desietan ta trikitixe eitteko. Eta gero bestiena akabetan zanien bestera ta hiru korro. Ta oin ba, kitto. Oin fan die horrek. Ta Mondrauen Bitterixen jardiñien bost, Santo Tomasetan bost korro, korro zati bat ba soiñu-joillak. Bost, lau bai behintzat ta bost be ez dakit ez dien. Ezautute nau. Bai. Ta batai gustetan jakuen batena ta bestiei bestiena. Ta luego bat akabetan zanien lehen esan dotena, bestera dantzan eitteko. Ta alpargatak, barriz, domeketan pare bat ixe apurketan gauen Atxabaltan. Ta alpargatak be karu. Ta nahiku lan egoten zan e! Hareik erosi ein biher zien / bizien/ ta bakitzu, ez euen orduen dirurik. Ta Atxabaltako plazie, klaro, oin labana da, ze oin daz honek, Jesus! Zelan die? terrazo labokin brillante, bueno, labanak, baiña orduen porlana euen Atxabaltako zerien. Ta porlanak obatu eitten eutsen, lakarra eta alpargata danok bigotiek urtenda. Ama: “Alpargatatako lain be ez jonat /etxonat/ eitten zeukin, alpargatatako lain be”. Ta batzuk esaten euskun gatza ta bustitte fateko ta busti gatzakin eta alpargatak hala be apurtu eitten gittuen. Ta ba, ene, oingo moduen, orduen zapata pare bana e! Uda ta negu ta. Zapata tipo bat egoten zan orduen. Punto. Zapata tipo bat. Gure gazte denporan. Gero ia nausitxuauek gintzenien zapata abiertotxuek, baiña diskretituek, ez

dakitzu? Orpue bakarrik tiratxuaz, abiertotxuek, bajutxuek, eta bueno guk orduko ia eukiko nittuen hamalau bat urte-edo.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-05

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com